Каля млына

Самы значны вынік усялякага добрага падарожжа, самы, я сказала б, устойлівы маркер гэтай «добрасці», якую так і карціць засінонімiць з авантурнасцю (у працівагу стандартнасці, упарадкаванасці, прадказальнасці і зашораннасці пад дэвізам «Мір — Нясвіж — Белавежская пушча») — гэта свежыя думкі, якія ўзнікаюць на месцах замшэлых ідэй кшталту калекцыянавання магнітаў і выкладання фотаздымкаў у сацсетках. І ніякай няма ў тым бяды, што прымяненне гэтым думкам знаходзіцца не адразу, што доўгі час яны — проста думкі.

Мне часам здаецца, што наш Арчы, калі адмаўляецца паказваць дарогу, дарэмна ганьбіць сувязь са спадарожнікамі — яна тут абсалютна ні пры чым. Проста ён, гарэза, з гаспадарамі на адной хвалі, я вам, маўляў, прапаную новы спосаб пошуку аб'екта. Сапраўды, спосаб варты ўвагі: завітваеш у прыдарожную крамку, уражваешся таварам, якога ў сталіцы да яе сораму не знайсці, і пакуль гаспадынька-крамніца «адпускае» яго, пытаешся, як праехаць туды, куды трэба. І чуеш шэдэўральнае апісанне фінальнай часткі свайго выпакутаванага ўжо маршруту: «Едзеце ўперад, дакуль дарога вядзе, а тады паварочваеце, во як я рукой паказваю». Не ўправа, не ўлева, а «як я рукой паказваю». Не вер чужому слову, а вер свайму воку, як той казаў, бо ўсё роўна, ці за адну нагу вісець ці за дзве целяпацца.

Аналізуючы пачутае, самастойна прыходзіш да думкі, якая ўжо да некага дайшла: зберагчы тое, што займела абрэвіятуру НКС, нематэрыяльную культурную спадчыну (а што прыдарожныя крамкі разам з іх гаспадынькамі да яе адносяцца — факт для мяне асабіста абсалютна неабвержны), — гэта не закансерваваць яе, а ёю карыстацца.

Тое ж, спадарства, і са спадчынай матэрыяльнай. Вось вы думаеце, што музеі хаваюць у сабе рарытэты. Маеце рацыю: яны іх менавіта хаваюць. Таму я раю падарожнічаць туды, дзе не проста музей, а асяродак па-за часам, і не экскурсія, а поўнае пагружэнне.

Дасюль была прыказка. Адсюль — казка.

Праязджаючы па Р1 паміж Волчкавічамі і Чаркасамі, заўважыце ўказальнік на Хадакова, павернеце па ім — і без усялякіх чароўных клубкоў адшукаеце не толькі хатку на курыных лапках, але і люстэрка для важбы, і чароўныя жаронцы, і ступы з мётламі, і цуда-млын. Пункт прызначэння — Рассветная, 70. Месца, вядомае тым, што тут знаходзіцца самы малы млын у нашай краіне. І не сёння створаны, а восем дзясяткаў гадоў таму, у 1936-м. Рэдуктар, праўда, старэйшы — 1889 года паходжання. Млын гэты і цяпер меле зерне так, як раней — дваяка: у муку абдзірную і «тонка». Усё вырашае паварот «баранчыка», які або павялічвае, або памяншае зазор паміж жорнамі. Гэта я так, каб паказаць, што ў нечым разбіраюся.

Млын. Самы малы ў Беларусі.

Хочаце дакрануцца да мінулага? Яго тут можна нават на пах адчуць: дастаткова ўскараскацца па прыступках у сярэдзіну млына. Або завітаць у «Хатнюю кавярню «Буслячок», дзе на паліцы стаіць адстойнік для вяршкоў (рэдкі, керамічны варыянт), у куце — лапата для пасадкі хлябоў у печ, а на сцяне вісяць флягі з часоў Першай сусветнай. Шкляны посуд з яўрэйскай лаўкі, драўляная фармоўка для масла, поршань для гільзы, прыстасаваны пад начыненне каўбас... Ступкі, маслёнкі, пляцёнкі, гарлачыкі. Я павінна ўдакладніць, што апісваю не аграсядзібу і гэты мой тэкст — не рэклама. Уладальнік калекцыі рарытэтаў, сабраных (дзякуючы, дарэчы, менавіта падарожжам) з усёй краіны, дызайнер Уладзімір Цвірко выцягвае на свет Божы мінуўшчыну, каб яе прымушаць працаваць — апантана і цалкам бясплатна, а не ляжаць-вісець-стаяць-старэць без патрэбы. Лічыльныя косткі тут выконваюць абавязкі балясін, вялізныя каваныя цвікі (набралася 24 штукі) гатовы «адсякаць» хвіліны на драўляным гадзінніку. На куфар ускладзена місія па захаванні навагодніх цацак — і каб вы іх толькі бачылі! Зімою гэтыя зайкі-вавёрачкі-пернічкі вывешваюцца на жывую ёлку. Кінапраектар? І кінапраектар ёсць: вечарамі тут перад экранам могуць збірацца людзі, каб паглядзець старое нямое кіно за 20 капеек. Я ж кажу, гэта поўнае пагружэнне! Вы дакраналіся калі-небудзь да філёнкі з палаца ў Нясвіжы? Там вам гэтага і не дазволяць... А тут — калі ласка. Вы бачылі капітэлі палаца ў Радзівілмонтах? І ўжо не ўбачыце — палац разбураны. Хіба што тут, у вёсцы Хадакова. Каб захаваць кавалак гэтай капітэлі, Уладзімір паўгода вымочваў яго ў «Сенежы».

Ключ і кавалак абіўкі мэблі з палаца Пуслоўскіх.

У рамцы пад шклом — ключ і фрагмент абіўкі мэблі з палаца Пуслоўскіх у Косаве перыяду яго росквіту. «Я спадзяюся, што некаму некалі будзе цікава, як раней перапляталіся ніткі: фактура, структура...»

У бібліятэцы — разгорнуты «Ціхі дон» 1945 года выдання. Хочаце пачытаць? Заставайцеся. А потым гаспадар, калі не будзе надта заняты, магчыма пачастуе вас «сарокамі» з макам. І дасць дакрануцца да вугольчыкаў, якія дагэтуль ляжаць у чыгунным прасе. І раскажа гісторыю пра прас з выявай Льва Талстога.

На стале ў кабінеце — мікраскоп і пенснэ, на паліцы над ім — цэлы шэраг чарнільніц. Хочаце папрацаваць у спрыяльнай атмасферы? Гэта памяшканне, паўтараю, не здаецца. Але калегам-творцам з радасцю прадастаўляецца. «Усё, Валодзя, мяне няма», — кажуць тыя і зачыняюць перад ім, гаспадаром, дзверы. Асабліва тут любяць працаваць фатографы і кінематаграфісты. Антураж спрыяе стварэнню містычных сцэнак.

* * *

...Сярэдзіна XVII стагоддзя. Паселішча Новая вёска, недзе пад Гарадзеяй. Тут у адной з хат жыве варажбітка Уля. Уляна, значыцца. Ратуе дзетак, лекуе дарослых і жывёлу. Вельмі любіць коней. Мілажальная. Глядзіцца зранку ў люстэрка дзівоснай прыгажосці — светлае-светлае, з карункавым «франтонам» і кветкавым аздабленнем. Кажуць, хто гляне на свой адбітак у ім (нават праз трыста гадоў), той атрымае здароўе, прыгажосць і каханне.

Ну, як у тое люстэрка з XVII стагоддзя не зазірнуць?.. Я зазірнула.

Падарожнічала
Святлана ДЗЯНІСАВА.

Рамантыкам

Падарожжа на тое і падарожжа, што галоўнае ў ім — дарога. Перамяшчаючыся з аднаго пункта сваёй зацікаўленасці ў другі, якіх толькі цудаў не ўбачыш. То на жніве замест камбайна верталёт сустрэнецца, то літаральна пасярод кукурузнага поля — кавярня з шыльдай «Адчынена 24 гадзіны». Для каго адчынена? То — «золата пасярод золата» — нафтавыя вышкі з саламянымі катушкамі ў перамешку. То паваротка на Дублін, то ўказальнік на Марс... Аднаго разу прыкмецілі яшчэ здалёк незвычайнае дрэва: быццам не голае, але і не ў лісці. Пад'язджаем бліжэй — лісце ўспорхвае і ўзлятае. Аказалася, дрэўца без лісця (мабыць, памерзла), але аблюбавана вераб'ямі. Казачнае дрэўца. Дагэтуль перад вачыма.

Паслядоўнікам

Калі аматар падарожжаў, выбраўшыся, скажам, у Нясвіж, да Нясвіжу так і не даехаў, то не факт яшчэ, што падарожжа не адбылося. Прыгожая думка! Яе ў маю галаву пасеяў Уладзімір Цвірко, уладальнік апісанага збору пад адкрытым небам ды жырандоляў у выглядзе колаў і, як аказалася, калега-падарожнік і калега па «пяры». Яго «кішэнна-брашурны» праект «150 залатых маршрутаў маёй Беларусі» пачаў друкавацца акурат гэтым летам. Чаму «маёй»? Яму гэтае пытанне ўжо задавалі. Адказаў так: кожны, маўляў, чытае «маёй Беларусі», адносячы яе да сябе асабіста. «Так душэўна...» Гэта прадукт выключна для падарожніка-практыка. Не сувенірны фаліянт з прыгожымі выявамі, прызначаны для кніжнай паліцы ці турыста-іншаземца, каб той як мага больш уразіўся, а чысцей вады ўтыліт: сесці з канкрэтна абранай брашуркай у аўтамабіль на месца штурмана, разгарнуць яе на каленях — і выбраць з прапанаваных кропак якія заўгодна ў любой паслядоўнасці. Не прапусціце!

■ Што бывае

ПРАДКАЗАННІ

Здараецца, шукаеш ледзь не паўдня, марна гойсаючы наўкола, якуюнебудзь сядзібу, уразіўшыся або гісторыяй яе ўзвядзення, або лёсамі яе ўладальнікаў. Пры гэтым на інфармацыю пра сучасны стан дастаткова ўвагі не звярнуўшы і таму сённяшні вонкавы выгляд не надта сабе ўяўляючы, пачынаеш у кожнай больш-менш прыдатнай (бо неяк падобнай) будыніне (нашмат больш позняга, кажучы мякка, паходжання) гэтую самую паўлегендарную сядзібу яшчэ здалёк літаральна мроіць. Асабліва калі твой навігатар мае (праз тваю ж неасцярожнасць) фанабэрыстае імя Арчыбальд і ці не з гэтай прычыны дазваляе сабе беспакарана якія заўгодна выбрыкі. Але вось што самае дзіўнае: памылка, якая непазбежна выкрываецца пры набліжэнні да прытворнай паўлегендарнай сядзібы, цябе ніколькі не бянтэжыць. Наадварот — забаўляе: а раптам праз якія сто з нечым гадоў і гэтую, пакуль яшчэ навюткую, сядзібу з пілонамі і бельведэрам будуць упарта шукаць заўзятары змястоўных падарожжаў?

ДАЛЁКА І БЛІЗКА

Фестываль «Маскоўскае варэнне» ўжо збіраецца адкрыць свае слоічкі, упрыгожаныя паркалёвымі шляпкамі-спаднічкамі і перавязаныя карункавымі стужкамі. За што Аляксандр Сяргеевіч Пушкін так любіў варэнне з агрэсту? Як зварыць яго так, каб яно натхніла новых пушкіных? 7 жніўня ў расійскай сталіцы можна будзе пра гэта даведацца.

17—19 ліпеня на тэрыторыі аэрапорта Мінск-1 адбудзецца другі адкрыты чэмпіянат Беларусі па паветраплаванні. Сем дзясяткаў экіпажаў-удзельнікаў стартуюць кожны дзень а сёмай раніцы. Вось гэта будзе відовішча!

9 ліпеня ў Санкт-Пецярбургу пачаўся чатырнаццаты па ліку, міжнародны па статусе і дабрачынны па сутнасці фэст пясчаных скульптур, прысвечаны гэтым разам літаратуры. Пісьменнікаў і герояў іх кніг, вырабленых з пяску, можна бачыць да канца лета на пляжы Петрапаўлаўскай крэпасці за грошы, якія пойдуць на выключна добрыя мэты.

Фэсты гістарычных рэканструкцый — гэта ўжо не дзіва, а трэнд. Баі лучнікаў, турніры вершнікаў, бугурты розныя... Але на фэсце ў Дзяржаўным музеі беларускай архітэктуры і быту ў Азярцы 27 і 28 ліпеня чакаюцца, акрамя названых «стандартных» мерапрыемстваў, яшчэ і «інтэрактывы»: навучыцца танцаваць у сярэднявечнай манеры, стрэльнуць са старажытнай зброі, сфатаграфавацца з катам, выпрабоўваючы прыстасаванні для пакаранняў на ўласнай скуры... Найхутчэй за ўсё, вы туды збераецеся.

Калі вы, як Віні-Пух, да пятніцы абсалютна свабодныя, то можаце разлічваць на «Панядзелак на ўзгорку». Кожны апошні панядзелак ліпеня ў Мексіцы, у штаце Аахака, праходзіць Гелагеца, «Панядзелак на ўзгорку», свята карэнных народаў краіны, падчас якога дагустуецца асаблівы від тэкілы і выбіраецца багіня кукурузы.

605 гадоў з той бітвы прамінула, а як гэта было, кожны дагэтуль «памятае». Восем тысяч гледачоў штогод збірае фэст «Наш Грунвальд», што пройдзе сёлета 25 і 26 ліпеня, як заўсёды, у Дудутках. Сярэднявечныя гандлёвыя рады — гэта рэч зразумелая, ці не так? А вось сярэднявечныя атракцыёны і майстар-класы... Ну, паглядзім-паглядзім.